

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Pavla Telce a soudců JUDr. Markéty Pokorné a Mgr. Bronislava Berana ve věci

žalobce: **Povodí Moravy, s. p.**, IČO 70890013
sídlem Dřevařská 932/11, 602 00 Brno-Veveří
zastoupený advokátem JUDr. Zdeňkem Horáčkem, Ph.D.
sídlem Kaizlovy sady 434/13, 186 00 Praha 8

proti
žalované: **MORAVOLEN TRADE, a. s.**, IČO 25364464
sídlem Sudkov 293, 788 21 Sudkov
zastoupená advokátkou JUDr. Lenkou Vidovičovou, LL.M.
sídlem Zámečnická 497/3a, 772 00 Olomouc

o zaplacení částky 483.316 Kč, k odvolání žalované proti mezitímnímu rozsudku Okresního soudu v Šumperku ze dne 28. 5. 2020, č. j. 207 C 34/2018-112,

takto:

I. Rozsudek okresního soudu **se potvrzuje.**

Odůvodnění:

A. Vymezení věci

1. Napadeným mezitímním rozsudkem okresní soud vyslovil, že právní základ žalobcem žalobou uplatněného nároku je opodstatněný s tím, že o jeho výši a náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku. Okresní soud uzavřel, že žalobce se návrhem na vydání platebního rozkazu ze dne 28. 12. 2018 domáhal po žalované zaplacení částky 483.316 Kč s odůvodněním, že vykonává právo hospodařit s majetkem České republiky, a to s pozemky parc. č. st. xxx - zastavěná plocha a nádvoří, parc. č. xxx - vodní plocha, parc. č. xxx - vodní plocha a parc. č. xxx - vodní plocha, zapsané u Katastrálního úřadu pro Olomoucký kraj, Katastrální pracoviště Šumperk na LV č. xx pro obec a katastrální území Sudkov. Jelikož se na části

předmětných pozemků nachází vodní dílo žalované, a to vzdouvací objekt a další související objekty sloužící pro malou vodní elektrárnu Moravolen Sudkovy, které byly vybudovány před 1. 1. 2002, vyzval žalobce žalovanou k uzavření dohody o finanční náhradě za strpění vodního díla, kterou na základě znaleckého posudku vyčíslil žalovanou částkou 483.316 Kč. Žalovaná ke dni podání žaloby dohodu neuzavřela a na náhradu za omezení vlastnického práva ničeho neuhradila ani přes předžalobní upomínku ze strany žalobce. Okresní soud uzavřel, že žalobce vykonává právo hospodaření s předmětnými nemovitostmi, přičemž na těchto pozemcích se nachází vodní dílo vybudované před 1. 1. 2002 existující však nejpozději ke dni 20. 9. 1937, a to vzdouvací objekt sloužící pro malou vodní elektrárnu provozovanou žalovanou v Sudkově, přičemž i přes jednání mezi účastníky nedošlo k uzavření dohody o výši náhrady za strpění vodního díla, a to z důvodu rozdílných představ ohledně výše náhrady a způsobu jejího určení. Okresní soud dovodil, že žaloba je co do základu důvodná, neboť žalovaná je vlastníkem vodního díla dle § 55 odst. 1 písm. g) zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (dále jen „vodní zákon“) vybudovaného před rokem 2002, které se nachází v korytu vodního toku náležejícího České republice. Žalobce jako osoba oprávněná hospodařit s majetkem České republiky má povinnost respektovat zákonné věcné břemeno vyplývající z § 50 písm. c) vodního zákona spočívající ve strpění výše uvedeného díla na svém pozemku v korytě vodního toku. V řízení podle okresního soudu nebylo prokázáno, že by žalovaná či její právní předchůdce již před 1. 1. 2014 objektivně uhradili jednorázovou částku představující náhradu za užívání vodního díla na pozemcích pod správou žalobce a žalobce tak má podle § 59a vodního zákona s účinností od 1. 1. 2014 nárok na její zaplacení, který doposud nezanikl splněním. Podle okresního soudu zákonodárce znovu otevřel prostor pro uplatnění tohoto nároku právě tím, že zákonem č. 303/2013 Sb. zavedl do vodního zákona § 59a, podle kterého je vlastník pozemku za náhradu povinen strpět na svém pozemku vodní dílo vybudované před 1. lednem 2002 a jeho užívání, přičemž dle článku LV tohoto zákona nedojde-li mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem vodního díla k dohodě o náhradě za užívání pozemku do 24 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. od 1. 1. 2016, rozhodne na návrh vlastníka pozemku nebo vodního díla o výši náhrady soud. Okresní soud se zabýval námitkou promlčení vznesenou žalovanou a dospěl k závěru, že důvodná není. Podle okresního soudu promlčecí doba k určení výše náhrady počala dle § 100 a § 101 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“) ve spojení s ustanovením § 3036 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) běžet až ode dne 2. 1. 2016, přičemž k jejímu skončení by došlo ke dni 2. 1. 2019, po němž by byl nárok žalobce promlčen. Žalobce nicméně podal svůj návrh dne 28. 12. 2018, tedy podle okresního soudu před uplynutím promlčecí doby. Okresní soud dovodil, že ustanovení § 59a vodního zákona se uplatní i na situace dříve spadající pod § 50 písm. c) vodního zákona, tedy i na právě projednanou věc. Jako nedůvodnou pak okresní soud shledal námitku žalované, dle které se měl žalobce v důsledku zmeškání lhůty stanovené k dohodě mezi stranami, domáhat určení výše jednorázové náhrady určovací žalobou a nikoliv požadovat již zaplacení konkrétní částky v požadované výši.

B. Odvolání a vyjádření k odvolání

2. Proti tomuto mezitímnímu rozsudku okresního soudu podala žalovaná včasné odvolání a domáhala se jeho změny a zamítnutí žaloby. Odvolatelka se ztotožnila se závěry okresního soudu, co do výkladu ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona, když dle tohoto ustanovení ve znění účinném od 1. 1. 2002 je vlastník pozemku, na kterém se nachází koryto vodního toku povinen strpět na svém pozemku vodní dílo umístěné v korytě vodního toku vybudované před účinností tohoto zákona. V předmětné věci byl žalobce ve smyslu ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona povinen strpět na svém pozemku vodní dílo - jez žalované umístěné v korytě vodního toku řeky Desné. Za tohoto omezení vlastnického práva náležela žalobci náhrada vyplývající z čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Vzhledem k tomu, že žalobce své právo na náhradu neuplatnil v tříleté promlčecí době, jež uplynula 2. 1. 2005, došlo podle odvolatelky k jeho promlčení. Podle odvolatelky právo na náhradu za omezení vlastnického práva vzniklo již za

účinnosti ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona a oslabilo se promlčením, na což nemůže mít novelizace vodního zákona (ustanovení § 59a) jakýkoliv vliv, jinak by totiž působila nepřipustně nazpět již na vzniklá práva a povinnosti. Bylo by proti smyslu zákona, aby se opětovně přiznávala náhrada tam, kde již jednou byla poskytnuta, respektive měla být poskytnuta a takovýto výklad by byl v rozporu s principem právní jistoty předvídatelnosti práva a principem legitimního očekávání a v konečném důsledku také se zákazem pravé retroaktivity. Odvolatelka poukázala na to, že ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona je v porovnání s § 59a ustanovením speciálním, neboť řeší pouze strpění vodních děl vybudovaných před 1. lednem 2002 v korytech vodních toků. Naproti tomu ustanovení § 59a vodního zákona řeší strpění vodních děl vybudovaných před 1. lednem 2002 na jakýchkoliv pozemcích. První pravidlo tedy řeší užší okruh případů než druhé, proto se uplatní zásada, že zvláštní úprava vylučuje použití úpravy obecné. Podle odvolatelky lze § 59a aplikovat pouze na pozemky, které nejsou korytem vodního toku. S ohledem na výše uvedené, vlastník pozemku má právo na náhradu za strpění vodního díla jiného vlastníka ve smyslu ustanovení § 59a vodního zákona pouze v případě vodního díla, jež se nenachází v korytě vodního toku. Vlastník pozemků, na němž se nachází koryto vodního toku má právo na náhradu za strpění vodního díla jiného vlastníka umístěného v korytu vodního toku dle ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona, nikoliv dle ustanovení § 59a vodního zákona. Předmětný pozemek, na kterém je vybudováno vodní dílo odvolatelky je korytem vodního toku řeky. Uvedené vodní dílo se nachází přímo v korytu řeky Desné ve smyslu § 44 odst. 1 věty druhé vodního zákona a žalobci tak vzniklo právo na náhradu za omezení vlastnického práva ve smyslu ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona, a to od 1. ledna 2002. Vzhledem k tomu, že žalobce podal žalobu na stanovení přiměřené náhrady za omezení vlastnického práva až 28. 12. 2018, jeho nárok na přiměřenou náhradu za omezení vlastnického práva stavbou vodního díla byl již promlčen. Podle odvolatelky přiznání nároku žalobci ve smyslu ustanovení § 59a vodního zákona by bylo v rozporu s principem právní jistoty a předvídatelnosti práva. Žalobci nevznikl nárok na přiměřenou náhradu dle ustanovení § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona, protože tato již měla být vypořádána v hluboké minulosti, v době vybudování předmětného vodního díla dle zákona č. 65/1870 Sb., Moravského zemského zákoníku (dále jen „mor. z. z.“). Zároveň není podle odvolatelky rozhodné, zda náhrada byla skutečně uhrazena, neboť se jedná o soukromoprávní vztah tehdejších vlastníků bez přesahu na vlastníky pozdější. Odvolatelka dále namítala, že zákonodárce dle historického a teleologického výkladu ustanovení § 59a vodního zákona, neměl v úmyslu postihnout celé období před 1. 1. 2002 až do hluboké minulosti a legalizovat již jednou legalizovaný vztah podle mor. z. z. Smyslem a účelem ustanovení § 59a vodního zákona je narovnat právní poměry mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem vodního díla vzniklé v období od 1. 1. 1995 do 31. 12. 2001, kdy povinnost k úhradě přiměřené náhrady za strpění vodního díla na pozemku jiného vlastníka nebyla zákonem vyžadována, ačkoliv samotná zákonná služebnost zakotvena byla, tedy v období od zrušení mor. z. z. až do nabytí účinnosti současného vodního zákona. Vzhledem k tomu, že vodní dílo, které je předmětem tohoto soudního řízení bylo vybudováno za účinnosti mor. z. z. ustanovení § 59a vodního zákona se na toto vodní dílo nevztahuje. Odvolatelka poukázala na konkrétní rozhodnutí Okresního soudu v Kladně a Krajského soudu v Praze a zároveň na stanovisko číslo 1 expertní skupiny komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 11. 2012. Zejména pak odvolatelka poukázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2020, č. j. 22 Cdo 1499/2020-205 a dále na rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 12. 2020.

3. K odvolání žalované se písemně vyjádřil žalobce a navrhl potvrzení mezitímního rozsudku okresního soudu. Podle žalobce je nárok na náhradu dán již samou existencí stavby, a to za předpokladu, že nebyly prokázány skutečnosti, které by nárok na náhradu vylučovaly. Nelze automaticky předjímat, že stavba vodního díla byla v minulosti finančně vypořádána pouze s odkazem na tehdejší právní úpravu. Žalobce má za to, že nárok na finanční náhradu dle ustanovení § 59a vodního zákona je dán, otázkou je pouze její výše, o které rozhodne na návrh vlastníka pozemku nebo vodního díla soud. Co se týká námítky promlčení uplatněné žalovanou,

ta mohla být úspěšně uplatněna od 3. ledna 2019 a později. Žaloba byla však u okresního soudu podána 28. 12. 2018, tedy v zákonem dané lhůtě a k promlčení nároku tak dojít nemohlo. Podle žalobce má ustanovení § 59a restituční charakter a obnovuje nárok na náhradu za umístění a užívání vodního díla vybudovaného před 1. lednem 2002. Co se týká vztahu, respektive možnosti aplikace § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona, ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona ukládá vlastníkům pozemku strpět vodní díla umístěná v korytě vodního toku vybudována před účinností vodního zákona. Povinnost strpět vodní dílo podle § 50 písm. c) vodního zákona mají tedy i vlastníci pozemků, jejichž jsou vodní díla součástí, a tedy i ve vlastnictví vlastníků daných pozemků. Výjimku z tohoto ustanovení však tvoří pozemky, na nichž jsou umístěna vodní díla, která jsou v soukromoprávním smyslu samostatnou věcí ve vlastnictví jiného vlastníka. V takovém případě by měla povinnost strpět vodní dílo charakter tzv. zákonného věcného břemene, které má ústavní základ v čl. 11 odst. 4 Listiny základních práva a svobod. Ustanovení § 59a vodního zákona se na rozdíl od ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona týká všech vodních děl umístěných na pozemku jiného vlastníka před účinností vodního zákona a má charakter zákonného břemene, které je v ústavní rovině zakotveno v čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Žalobce odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 6. 2020 sp. zn. 22 Cdo 3631/2019 a namítal, že žalovanou předložený rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2020 nelze na projednávanou věc aplikovat, neboť toto rozhodnutí fakticky ukládá okresním soudům, aby se s otázkou vztahů ustanovení § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona vypořádaly. Podle žalobce je ustanovení § 59a nutno vykládat tak, že zákonodárce úplně dořešil situaci, na kterou nedopadalo zcela ustanovení § 50 písm. c) a výslovně upravil finanční náhradu.

C. Dosavadní průběh řízení

4. Z obsahu spisu se podává, že žalobce se návrhem na vydání platebního rozkazu ze dne 28. 12. 2018 domáhal po žalované zaplacení částky 483.316 Kč s odůvodněním, že vykonává právo hospodařit s majetkem České republiky, a to s pozemky parc. č. st. xxx – zastavěná plocha a nádvoří, parc. č. xxx - vodní plocha, parc. č. xxx - vodní plocha a parc. č. xxx – vodní plocha, zapsané u Katastrálního úřadu pro Olomoucký kraj, Katastrální pracoviště Šumperk na LV č. xxx, pro obec a katastrální území Sudkov. Jelikož se na části předmětných pozemků nachází vodní dílo žalované, a to vzdouvací objekt a další související objekty sloužící pro malou vodní elektrárnu Moravolen Sudkov, které byly vybudovány před 1. 1. 2002, vyzval žalobce žalovanou k uzavření dohody o finanční náhradě za strpění vodního díla, kterou na základě znaleckého posudku vyčíslil žalovanou částkou 483.316 Kč. Žalovaná ke dni podání žaloby dohodu neuzavřela a na náhradu za omezení vlastnického práva ničeho neuhradila ani přes předžalobní upomínku ze strany žalobce. Okresní soud ve věci rozhodl mezitímním rozsudkem dne 28. 5. 2020, č. j. 207 C 34/2018-112, tak, že vyslovil, že právní základ žalobcem žalobou uplatněného nároku je opodstatněný s tím, že o jeho výši a náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku. Okresní soud dovodil, že žaloba je co do základu důvodná, neboť žalovaná je vlastníkem vodního díla dle § 55 odst. 1 písm. g) zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (dále jen „vodní zákon“), vybudovaného před rokem 2002, které se nachází v korytu vodního toku náležejícího České republice. Žalobce jako osoba oprávněná hospodařit s majetkem České republiky má povinnost respektovat zákonné věcné břemeno vyplývající z § 50 písm. c) vodního zákona spočívající ve strpění výše uvedeného díla na svém pozemku v korytě vodního toku. Podle okresního soudu má žalobce podle § 59a vodního zákona s účinností od 1. 1. 2014 nárok na zaplacení jednorázové částky představující náhradu za užívání vodního díla na pozemcích pod správou žalobce. Námitku promlčení vznesenou žalovanou okresní soud za důvodnou neuznal se závěrem, že promlčecí doba k určení výše náhrady počala dle § 100 a § 101 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“) ve spojení s ustanovením § 3036 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), běžet až ode dne 2. 1. 2016, přičemž k jejímu skončení by došlo ke dni 2. 1. 2019, po němž by byl nárok žalobce promlčen. Žalobce nicméně podal svůj návrh dne 28. 12. 2018, tedy podle okresního soudu před uplynutím promlčecí doby. Okresní soud dovodil, že ustanovení § 59a

vodního zákona se uplatní i za situace dříve spadající pod § 50 písm. c) vodního zákona, tedy i právě projednávanou věc. K odvolání žalované Krajský soud v Ostravě-pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 14. 1. 2021, č. j. 75 Co 243/2020-180, rozsudek okresního soudu změnil tak, že žalobu, aby žalovaná byla povinna zaplatit žalobci částku 483.316 Kč, zamítl a uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 91.047,66 Kč. Odvolací soud dospěl k závěru, že okresní soud nesprávně vyhodnotil vztah ustanovení § 59a vodního zákona a § 50 písm. c) vodního zákona a nesprávně vyhodnotil žalovanou v průběhu řízení vznesenou námitku promlčení. Pro právní posouzení věci je dle názoru krajského soudu podstatné posouzení vztahu ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona a § 59a vodního zákona. V tomto směru vyšel krajský soud z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. 22 Cdo 1499/2020, z něhož vyplývá, že ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona je v poměru speciality k obecnému ustanovení § 59a vodního zákona. Ke vzniku práva na náhradu za omezení vlastnického práva vyplývajícího z § 50 písm. c) vodního zákona ve spojení s článkem 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod došlo ke dni účinnosti vodního zákona, tedy k 1. 1. 2002. Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí uvedl, že zmíněná ustanovení vodního zákona zakládají existenci zákonného omezení vlastnického práva a představují řešení situací existujících z dob před účinností nového vodního zákona, tj. před 1. 1. 2002. V obou případech přitom vzniká vlastníkovu vodního díla povinnost nahradit vlastníkovu pozemku omezení jeho vlastnických práv, a to formou jednorázové kompenzace. Zatímco dispozice právních norem obsažených v citovaných ustanoveních vodního zákona je shodná, hypotéza daných norem se zásadním způsobem liší. V případě § 50 písm. c) jsou účinky právní normy omezeny na vodní díla vybudovaná před 1. 1. 2002 nacházející se v korytě vodního toku; naproti tomu norma obsažená v § 59a své účinky vztahuje obecně na všechna vodní díla vybudovaná před 1. 1. 2002, a dopadá proto i na širší okruh situací (i na vodní díla, která se v korytě vodního toku přímo nenacházejí). Lze tedy konstatovat, že tytéž účinky, které pro všechna vodní díla vybudovaná před 1. 1. 2002 nastaly na základě § 59a vodního zákona k 1. 1. 2014 (kdy nastala účinnost uvedeného ustanovení), nastaly i pro vodní díla vybudovaná před 1. 1. 2002 v korytě vodního toku již s účinností § 50 písm. c) vodního zákona (tj. již k 1. 1. 2002). Je proto nutno uzavřít, že mezi těmito právními normami je dán vztah speciality a obecnosti a ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona je ve vztahu k § 59a normou speciální. Z uvedeného vyplývá, že není správný závěr okresního soudu, že tříletá promlčecí doba dle ustanovení § 100 a § 101 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 3036 o. z. začala běžet až dne 2. 1. 2016, nýbrž je zřejmé, že začala běžet již okamžikem 1. 1. 2002, kdy nabylo účinnosti ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona. Promlčecí doba tříletá tedy uplynula k 1. 1. 2005 a za situace, kdy žaloba žalobce byla podána dne 28. 12. 2018, byla podána až po uplynutí tříleté promlčecí lhůty, a žalobcem uplatněný nárok je promlčen.

5. Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě-pobočka v Olomouci ze dne 14. 1. 2021, č. j. 75 Co 243/2020-180, podal žalobce včasné dovolání, o kterém bylo rozhodnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2021, č. j. 22 Cdo 1609/2021-207, tak, že dovolání se odmítá a žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení. Nejvyšší soud zdůraznil, že při řešení otázky vztahu § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona a otázky promlčení nároku na náhradu za omezení vlastnického práva zvažoval i dopady do ústavně zaručených práv účastníků řízení, přičemž dospěl k závěru, že ústavně zaručená práva vlastníků pozemků, kteří jsou povinni strpět vodní díla postavená před 1. 1. 2002, jsou dostatečným způsobem chráněna. Ústavněprávní deficit zvoleného přístupu neshledal ani Ústavní soud (srov. např. usnesení ze dne 15. 9. 2021, sp. zn. I. ÚS 2070/21, kterým Ústavní soud pro zjevnou neopodstatněnost odmítl ústavní stížnost proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 22 Cdo 365/2021, v němž dovolací soud explicitně uvedl - a proti tomuto závěru stěžovatel před Ústavním soudem brojil - že nárok na náhradu za omezení vlastnického práva v důsledku přijetí § 50 písm. c) vodního zákona se promlčel k 1. 1. 2005.

6. Proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2021, č. j. 22 Cdo 1609/2021-207, a proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě-pobočka v Olomouci ze dne 14. 1. 2021, č. j. 75 Co 243/2020-180, podal žalobce ústavní stížnost, o níž bylo rozhodnuto nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2023, sp. zn. IV. ÚS 362/22, tak, že Ústavní soud vyslovil, že oběma rozhodnutími bylo porušeno právo stěžovatele (žalobce) na soudní ochranu zaručené v článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s článkem 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a obě žalobcem napadená rozhodnutí zrušil. Ústavní soud uzavřel, že obsahem ústavní stížnosti žalobce je nesouhlas s posouzením vztahu dvou ustanovení vodního zákona, které vede k porušení jeho základních práv. Připomenul, že vodní zákon opustil předchozí vymezení vodních toků jako vod trvale tekoucích po zemském povrchu, a to včetně jejich koryt, a pojal vodní tok jako přírodní jev po dobu toku vody (vodní masy) ohraničeném korytem (§ 43 vodního zákona), což se odrazilo v nutnosti vymezení koryta vodního toku (§ 44 vodního zákona) a v uložení povinností vlastníkům pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků (§ 50 vodního zákona), včetně povinnosti strpět na pozemku vodní díla umístěná v korytě vodního toku vybudovaná před účinností zákona o vodách, tj. před 1. 1. 2002. Vodní zákon zakotvil v samostatné hlavě také podrobnou úpravu vodních děl (§ 55 a násl.), přičemž do této partie bylo zákonem č. 303/2013 Sb. zařazeno ustanovení (§ 59a) o povinnosti vlastníků strpět za náhradu na svém pozemku vodní dílo vybudované před 1. 1. 2002 a jeho užívání. Obě předmětná ustanovení vodního zákona se shodně vztahují na vodní díla vybudovaná před 1. 1. 2002. Podle Ústavního soudu není žádný rozumný důvod posuzovat obě ustanovení ve vztahu speciality, neboť § 59a vodního zákona, včetně přechodných ustanovení ze zákona č. 303/2013 Sb., se vztahuje na všechna vodní díla včetně těch, která byla již ve vodním zákoně uvedena před novelizací provedenou tímto zákonem. Zákon č. 303/2013 Sb. upřesnil vodní zákon tak, že omezení vlastnického práva zahrnuje i povinnost strpět užívání vodního díla a výslovně zakotvil právo na náhradu, včetně způsobu a termínu jejího eventuálního uplatnění u soudu. Takže obě ustanovení nemají vzájemně vztah speciality, neboť obě upravují stejným způsobem stejný druh právních vztahů (pouze § 59a vodního zákona dopadá jak na vodní díla v korytech vodních toků, na něž se výslovně vztahuje § 50 písm. c), tak na vodní díla mimo koryta vodních toků). Proto se mezi nimi uplatní z časového hlediska zásada posteriority, tudíž se v tomto případě použije pravidlo pozdější na místě pravidla dřívějšího, a z hlediska obsahového zásada komplementarity, když § 59a doplnil předchozí úpravu z § 50 písm. c) o výslovné právo na náhradu. Z toho dle Ústavního soudu plyne, že právo na náhradu za omezení vlastnického práva strpěním umístěním vodního díla vybudovaného před 1. 1. 2002 a jeho užíváním upravuje (nově – s účinností od 1. 1. 2014) § 59a vodního zákona, čímž byly naplněny podmínky pro omezení vlastnického práva podle § 11 odst. 4 Listiny, a zákon č. 303/2013 Sb. doplnil proceduru pro dohodu o náhradě, resp. její určení (na návrh vlastníka pozemku nebo vlastníka vodního díla) soudem. Ústavní soud dále shledal, že obecné soudy v posuzované věci bez jakýchkoliv pochybností dovodily, že náhrada za omezení vlastnického práva (podle obou ustanovení) se poskytuje jednorázově. Vodní zákon přitom v žádném z předmětných ustanovení jednorázový způsob náhrady neupravuje (upravuje ho v § 30 odst. 11 jako jednorázovou náhradu za prokázané omezení užívání pozemků a staveb v ochranných pásmech vodních zdrojů). Výslovnou úpravu jednorázového poskytnutí náhrady za omezení vlastnického práva nelze podle Ústavního soudu bez dalšího analogicky aplikovat na právní vztahy, v nichž zákon takový postup neupravuje. Ústavní soud tak konstatoval, že krajský soud a Nejvyšší soud se dopustily ústavněprávně relevantního excesu v posouzení vztahu § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona nerespektováním jejich normativního obsahu a dále mechanickým převzetím konstrukce údajné jednorázovosti náhrady za omezení vlastnického práva vlastníka pozemku.
7. Po vrácení věci odvolacímu soud se k nálezem Ústavního soudu vyjádřil žalobce a sdělil, že setrvává na svém vyjádření ze dne 13. 8. 2020, tzn. že navrhuje, aby Krajský soud v Ostravě-pobočka v Olomouci mezitímní rozsudek okresního soudu potvrdil.

8. K nálezu Ústavního soudu se vyjádřila rovněž žalovaná s tím, že konstatovala, že Ústavní soud v předchozí rozhodovací praxi potvrdil závěry ustálené judikatury Nejvyššího soudu a ve vztahu k § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona potvrdil následující východiska: § 50 písm. c) vodního zákona je speciální vůči § 59a vodního zákona, vznik nároku na náhradu za omezení vlastnického práva dle § 50 písm. c) vylučuje současný nárok na náhradu za omezení vlastnického práva dle § 59a vodního zákona, § 50 písm. c) zužuje rozsah věcné působnosti nároku na náhradu ve smyslu § 59a. Předmětný nálezn je tedy v příkrém rozporu s dřívější judikaturou Ústavního soudu vyjádřenou rozhodnutími prvního a druhého senátu Ústavního soudu a nálezn nerespektuje ani interpretační zásady nastolené Ústavním soudem a aplikované v případě, kdy není naplněn požadavek bezrozpornosti právního řádu (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. III. ÚS 2732/08). Podle žalované úmyslem zákonodárce bylo prostřednictvím ustanovení § 59a vodního zákona vyřešit právní poměry dotčených vlastníků v případech, kdy dosud nebyly upraveny. Zákonodárce zároveň v důvodové zprávě použil výraz „rozšířit“, aby upozornil na nikoli neomezený věcný rozsah § 59a vodního zákona zejména v souvislosti s ustanovením § 50 písm. c), které upravuje právní poměry vlastníků koryt vodních toků a vlastníků vodních děl zde umístěných. Vzhledem k tomu, že právní poměry vlastníků pozemků koryt vodních toků a vlastníků vodních děl zde umístěných byly již vyřešeny prostřednictvím ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona, nebylo nutné tyto znovu upravovat. Na základě výše uvedeného konstatuje žalovaná, že krajský soud a Nejvyšší soud se v otázce posouzení vztahu § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona nedopustily ústavněprávně relevantního excesu nerespektováním jejich normativního obsahu. Uvedené soudy tento vztah zákonných ustanovení § 50 písm. c) a § 59a vodního zákona posoudily v souladu s interpretačními zásadami aplikovatelnými v případě rozpornosti právního řádu a v souladu s historickým a teleologickým výkladem ustanovení § 59a vodního zákona. K otázce jednorázovosti náhrady za omezení vlastnického práva žalovaná upozornila, že obecné soudy pouze přejaly závěry Ústavního soudu vyjádřené v rozhodnutí ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1911/16. Zároveň žalobce v žalobním návrhu požadoval za omezení vlastnického práva jednorázovou náhradu a soud je žalobním návrhem vázán ve smyslu § 153 o. s. ř. V posouzení konstrukce náhrady rozhodně nelze spatřovat ústavně relevantní exces, kterým mělo dojít k porušení žalobcových práv dle článku 36 odst. 1 a článku 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Žalovaná konstatovala, že krajský soud a Nejvyšší soud se nedopustily ústavněprávně relevantního excesu a neporušily žalobcovo právo na náhradu za omezení vlastnického práva, když pouze konstatovaly, že žalobci toto právo náleží podle § 50 písm. c) vodního zákona, nikoli podle § 59a vodního zákona. Žalobce vlastní vinou způsobil, že se z jeho práva na náhradu za omezení vlastnického práva stala naturální obligace.

D. Posouzení odvolání krajským soudem

9. Krajský soud při konstatování včasnosti a přípustnosti odvolání a jeho podání oprávněnou osobou přezkoumal rozsudek okresního soudu včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání žalované důvodné není.
10. Krajský soud v první řadě konstatuje, že okresní soud měl splněny všechny podmínky pro vydání mezitímního rozsudku dle ustanovení § 152 odst. 2 o. s. ř.
11. Podle § 152 odst. 1, 2 o. s. ř. rozsudkem rozhoduje soud o věci samé, zákon stanoví, kdy soud rozhoduje ve věci samé usnesením. Rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci. Jestliže to však je účelné, může soud rozhodnout rozsudkem nejdříve o její části nebo o jejím základu.
12. Mezitímním rozsudkem soud rozhoduje o základu věci. Základem věci je třeba rozumět posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného nároku s výjimkou okolností, které se týkají jen výše nároku. Při vydání mezitímního rozsudku je proto třeba se vypořádat se všemi argumenty žalované strany, např. s promlčením či prekluzí nároku, se spoluzaviněním poškozeného na vzniku škody, s nedostatkem součinnosti poškozeného atd. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (srov.

rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1038/2003) vyplývá, že na základ projednávané věci, o němž může soud rozhodnout mezitímním rozsudkem ve smyslu ustanovení § 152 odst. 2 o. s. ř., je nutno považovat všechny sporné otázky vyplývající z uplatňovaného návrhu, které musí soud posoudit, má-li o věci rozhodnout, s výjimkou výše nároku. Rozhodnutí o základu věci je v prvé řadě rozhodnutím o skutkovém základu sporu (skutkovém ději), kterým je uplatněný nárok charakterizován a od něž se odvíjí právní posouzení základu věci; není-li základ nároku prokázán skutkově, nelze jej posoudit ani právně. Jak už bylo konstatováno, v projednávané věci měl okresní soud splněny všechny podmínky pro vydání mezitímního rozsudku, neboť z dokazování provedeného okresním soudem bylo možno učinit závěr o důvodnosti či nedůvodnosti žalobcem uplatněného nároku co do základu, ostatně oba účastníci sporu s tímto procesním postupem okresního soudu výslovně souhlasili. Shodně s okresním soudem také odvolací soud konstatuje, že mezi účastníky bylo nesporné, že žalobce vykonává právo hospodařit s nemovitostmi ve vlastnictví České republiky, a to v žalobě specifikovanými pozemky zapsanými na LV č. xxx pro obec a katastrální území Sudkov, přičemž žalovaná je vlastníkem vodního díla vybudovaného před 1. 1. 2002, a to vzdouvacího objektu sloužícího pro malou vodní elektrárnu provozovanou žalovanou v Sudkově, když plocha zabraná stavbou činí 859 m². Nesporné mezi účastníky bylo rovněž to, že nedošlo k uzavření dohody o výši náhrady za strpění vodního díla na pozemku ve vlastnictví žalobce.

13. Podstatné pro posouzení důvodnosti odvolání žalované a správnosti či nesprávnosti rozsudku okresního soudu je posouzení žalovanou vznesené námitky promlčení a v návaznosti na to posouzení vztahu ustanovení § 59a vodního zákona a § 50 písm. c) vodního zákona.
14. Zde krajský soud reviduje svůj právní názor vyjádřený v rozsudku ze dne 14. 1. 2021, č. j. 75 Co 243/2020-118, a to v návaznosti na právní názor vyjádřený v nález Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2023, sp. zn. IV. ÚS 362/22. Krajský soud má za to, že právním názorem vyjádřeným v tomto nález Ústavního soudu je v projednávané věci vázán, přičemž v tomto směru odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 14. 10. 2002, sp. zn. II. ÚS 355/02, z něhož vyplývá, že rozhoduje-li Ústavní soud o zrušení zákonů nebo jiných obecně závazných právních předpisů či jejich jednotlivých ustanovení, vystupuje v pozici tzv. negativního zákonodárce a jeho rozhodnutí mají všeobecnou závaznost; když právní předpis zruší, přestane být tento závazný pro všechny subjekty; pokud jej nezruší, jsou všechny subjekty povinny jej i nadále dodržovat, přičemž závazná je samozřejmě jen výroková část nález o tom, že se návrh na zrušení právního předpisu zamítá, nebo naopak, že se právní předpis ruší. Pokud ovšem rozhoduje Ústavní soud v individuálních případech, svojí rozhodovací činností prakticky vydává individuální právní akty závazné pouze pro účastníky a vedlejší účastníky řízení. Jeho rozhodnutí mají kasační účinky a orgány veřejné moci, proti nimž ústavní stížnosti směřují, tuto skutečnost musejí respektovat, přičemž je neudržitelný názor některých obecných soudů, že nález Ústavního soudu je závazný toliko ve svojí výrokové části a jeho odůvodnění respektováno být nemusí. Při rozhodování po zrušení předchozího rozhodnutí Ústavním soudem je příslušný orgán veřejné moci vázán právním názorem Ústavního soudu obsaženém v kasačním nález. Tato vázanost právním názorem vyplývá ze samotného smyslu kasace, z článku 89 odst. 2 Ústavy a také z přiměřené aplikace ustanovení § 226 odst. 1 o. s. ř. V této souvislosti již Ústavní soud judikoval, že obecné soudy jsou per analogiam vázány právním názorem Ústavního soudu také podle ustanovení § 226 odst. 1 o. s. ř.
15. V návaznosti na shora uvedené konstatuje odvolací soud, že závěr okresního soudu, že žalobci vznikl vůči žalované nárok na náhradu za strpění vodního díla dle § 59a vodního zákona, přičemž tento nárok dosud nezanikl splněním a současně dosud není promlčen. Otázka vztahu ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona a § 59a vodního zákona byla pro tento případ v projednávané věci vyřešena nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2023, jehož právním názorem, jak je uvedeno shora, je krajský soud vázán. Z právního názoru vyjádřeném v uvedeném nález vyplývá, že obě zmíněná ustanovení nemají vzájemně vztah speciality, neboť obě upravují stejným způsobem stejný druh právních vztahů (pouze § 59a vodního zákona dopadá jak na vodní díla v korytech

vodních toků, na něž se výslovně vztahuje § 50 písm. c), tak na vodní díla mimo koryta vodních toků). Proto se mezi nimi uplatní z časového hlediska zásada posteriority, tudíž se v tomto případě použije pravidlo pozdější na místě pravidla dřívějšího a z hlediska obsahového zásada komplementarity, když § 59a doplnil předchozí úpravu z § 50 písm. c) o výslovné právo na náhradu. Z uvedeného právního názoru vyplývá správný závěr okresního soudu, že žalobcem uplatněný nárok promlčen není a je opodstatněný i závěr okresního soudu, že základ žalobcem uplatněného nároku je dán.

16. Mezitímní rozsudek okresního soudu, který konstatuje existenci žalobcem uplatněného nároku, proto krajský soud podle ustanovení § 219 o. s. ř. jako věcně správný potvrdil. V dalším řízení se bude okresní soud zabývat otázkou výše nároku žalobcem uplatněného a přihlédně přitom k závěrům vyjádřeným v nálezu Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2023 včetně jeho závěru, že vodní zákon v žádném z předmětných ustanovení nezakotvuje jednorázový způsob náhrady a že výslovnou úpravu jednorázového poskytnutí náhrady za omezení vlastnického práva nelze bez dalšího analogicky aplikovat na právní vztahy, v nichž zákon takový postup neupravuje.
17. V konečném rozhodnutí rozhodne okresní soud rovněž o nákladech řízení, a to před soudy všech stupňů.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je** dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání lze podat k Nejvyššímu soudu ČR v Brně prostřednictvím Okresního soudu v Šumperku ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení tohoto rozsudku. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud.

Olomouc 18. května 2023

Mgr. Pavel Telec v. r.
předseda senátu